

Finansowanie inwestycji w obliczu pandemii

Wpływ COVID-19 na sektor finansowy

2 kwietnia 2020

Po ogłoszeniu w Polsce stanu epidemii prowadzenie biznesu napotkało nadzwyczajne ograniczenia. Sytuacja ta wywiera wpływ również na sektor finansowy i może budzić obawy. Mając to na uwadze, krótko omawiamy najważniejsze zagadnienia.

Tarcza antykryzysowa

Uchwalona została ustawa, zwana potocznie „tarczą antykryzysową”, obejmująca pakiet rozwiązań legislacyjnych, które w założeniu mają wspomóc przedsiębiorców i pracowników w ograniczeniu negatywnych skutków gospodarczych spowodowanych epidemią koronawirusa oraz wprowadzonymi restrykcjami.

- W ustawie, która właśnie weszła w życie, jedna z najistotniejszych zmian dotyczy wygaszania umów najmu w galeriach handlowych. Art. 15ze stanowi, że w okresie zakazu prowadzenia działalności w obiektach handlowych o powierzchni sprzedaży większej niż 2000 metrów kwadratowych, wygasają wzajemne zobowiązania stron umowy najmu, dzierżawy lub innej podobnej umowy. Zgodnie z art. 15ze ust. 2, najemca powinien złożyć ofertę zawarcia nowej umowy w ciągu 3 miesięcy po ustaniu ww. zakazu prowadzenia działalności. Kwestia umów najmu już teraz jest szeroko dyskutowana i budzi szereg kontrowersji.
- Ponadto, ustawodawca umożliwił bankom (niezależnie od wymagań regulacyjnych wynikających z przepisów prawa bankowego) przedłużenie lub zmianę warunków finansowania (za zgodą kredytobiorcy) dla mikro- i MiŚP, jeżeli zmiana ta jest uzasadniona oceną kredytową sytuacji ekonomicznej i finansowej kredytobiorcy dokonaną przez bank nie wcześniej niż 30 września 2019 r.
- Dla klientów korporacyjnych nieobjętych zakresem szczególnych regulacji z tarczy antykryzysowej, UKNF w dniu 31 marca 2020 r. opublikował stanowisko dot. ułatwienia przedłużenia lub zwiększenia finansowania przez banki w przypadku przejściowego zagrożenia utraty płynności, a także wskazał na preferencyjne traktowanie kredytów objętych gwarancjami BGK.
- W ustawie pojawiają się też nowe regulacje dotyczące maksymalnych kosztów pozaodsetkowych dla kredytów udzielanych na podstawie ustawy o kredycie konsumenckim.
- Tarcza wprowadza ponadto nowelizację kodeksu spółek handlowych umożliwiającą uczestniczenie w posiedzeniach zarządu, czy rady nadzorczej za pomocą środków bezpośrednio porozumiewania się na odległość, a także w taki sposób podejmowanie uchwał.

Zapraszamy do kontaktu

Michał Markowski, LL.M
Partner
Szef praktyki
bankowości i finansów
T: +48 22 50 50 715
michal.markowski
@eversheds-sutherland.pl

Krzysztof Wiśniewski
Lawyer
T: +48 22 50 50 748
krzysztof.wisniewski
@eversheds-sutherland.pl

Jakub Olejniczak
Paralegal
T: +48 22 50 50 700
jakub.olejniczak
@eversheds-sutherland.pl

eversheds-sutherland.pl

- Pakiet zawiera specjalne rozwiązania dla sektora nieruchomościowego, meblarskiego, czy branży eventowej (np. w razie odstąpienia od umowy okres zwrotu pieniędzy klientom przez firmy turystyczne i eventowe wyniesie do 180 dni).

Wybrane aspekty transakcji finansowania

Wskaźniki finansowe

Nadzwyczajne okoliczności, z jakimi aktualnie się zmagamy, mają oczywisty wpływ na spadek przychodów przedsiębiorstw.

- Warto zwrócić uwagę na obecne projekcje i zweryfikować, na ile są w obecnej sytuacji wiarygodne.
- Brak osiągnięcia odpowiedniego poziomu wskaźników (np. DSCR) może skutkować wystąpieniem przypadku naruszenia umowy kredytowej, a w konsekwencji wstrzymaniem finansowania lub wypowiedzeniem umowy.
- W takiej sytuacji kredytobiorca mógłby zwrócić się do banku o amortyzację kredytu, czyli rozłożenie spłat na więcej rat i wydłużenie okresu kredytowania.

Siła wyższa

Siłę wyższą najczęściej charakteryzuje się jako zdarzenie zewnętrzne, niemożliwe do przewidzenia oraz którego skutkom nie można zapobiec.

- Co ważne, przesłanki te muszą występować łącznie.
- Wydaje się, że zakwalifikowanie obecnie trwającej epidemii jako siły wyższej nie jest w każdym przypadku jednoznaczne i powinno być rozpatrywane kazuistycznie.
- Zakwalifikowanie zdarzenia jako siła wyższa nie oznacza, że strona automatycznie zwolniona jest z realizacji obowiązków umownych.
- Należy wykazać związek przyczynowy między siłą wyższą, a niemożnością wykonania zobowiązania. Ponadto, wykazać trzeba będzie, że zdarzenie (pandemia lub wprowadzone w związku z nią ograniczenia) można zaliczyć do siły wyższej. Ciężar dowodu będzie spoczywał na wykazującym.
- Należy dokładnie przeanalizować postanowienia umowne. Mogą one nakładać na kredytobiorcę konsekwencje w przypadku wystąpienia siły wyższej lub w szczególowy sposób definiować pojęcie „siły wyższej”.

Niemożliwość świadczenia

Wprowadzenie ograniczeń w prowadzeniu biznesu w związku z sytuacją epidemiczną może skutkować niemożnością wykonania niektórych umów. Warto zwrócić uwagę na art. 475 kodeksu cywilnego.

- Stan niemożliwości musi być obiektywny. Kredytobiorca musiałby wykazać, że każdy w tej sytuacji, nie tylko on, nie byłby w stanie spełnić danego świadczenia.
- W przypadku świadczeń pieniężnych, takich jak spłata kredytu, w naszej ocenie powołanie się na wyżej przytoczony przepis nie jest możliwe (zapłata jest obiektywnie możliwa, systemy płatnicze działają) – dotyczy on co do zasady świadczeń niepieniężnych.

Istotna niekorzystna zmiana / klauzula MAC (*material adverse change*)

Generalna klauzula uprawniająca kredytodawcę do stwierdzenia przypadku naruszenia, jeżeli po stronie kredytobiorcy zaszła zmiana mająca lub mogąca

mieć wpływ na wywiązanie się przez niego z zobowiązań z tytułu umowy kredytu.

- Zazwyczaj MAC dotyczy także pozostałych podmiotów zobowiązanych na podstawie dokumentów finansowania (np. gwarantów, poręczycieli i wierzycieli podporządkowanych).
- Powszechnie przyjmuje się, że MAC – z definicji – dotyczy zmian, które zaszły po zawarciu takiej umowy.
- Skutkiem wystąpienia MAC może być wypowiedzenie umowy kredytu i postawienie zadłużenia w stan wymagalności.
- Warto odnotować, że naruszenie jednej umowy kredytowej może skutkować naruszeniem innej umowy, której stroną jest kredytobiorca – mowa tutaj o klauzuli zwanej *cross-default* (tzw. naruszenie krzyżowe).

Nadzwyczajna zmiana stosunków (*rebus sic stantibus*)

Epidemia może wiązać się z wystąpieniem zdarzeń, wykraczających poza granice ryzyka kontraktowego, które spowodują nadzwyczajną zmianę stosunków, a ta zmiana będzie miała wpływ na uwarunkowania bezpośrednio związane z wykonaniem danego zobowiązania.

- W takim przypadku strona może powołać się przed sądem na art. 357¹ kodeksu cywilnego (tzw. klauzula *rebus sic stantibus*).
- Na mocy art. 357¹ kodeksu cywilnego (tzw. klauzula *rebus sic stantibus*) sąd ma kompetencje do zmiany niektórych postanowień umowy, czy nawet jej rozwiązania – w przypadku, gdy z powodu nadzwyczajnej zmiany stosunków spełnienie świadczenia byłoby połączone z nadmiernymi trudnościami albo groziłoby jednej ze stron rażąca stratą, czego strony nie przewidywały przy zawarciu umowy.
- Rozwiązując umowę, sąd może w miarę potrzeby orzec o rozliczeniach stron.
- To na stronie powołującej się na klauzulę nadzwyczajnej zmiany stosunków spoczywa ciężar dowodu.
- Powód musi wykazać, że to w związku z epidemią (lub wprowadzonymi ograniczeniami) wystąpiła nadmierna trudność w spełnieniu świadczenia lub jego spełnienie groziło rażącymi stratami.
- Bardzo istotny jest też czas złożenia takiego powództwa – w doktrynie wskazuje się, że strona będąca w zwłocie nie może się powoływać na *rebus sic stantibus*.
- Wynik sprawy jest też wysoce niepewny: sąd nie jest związany żądaniem pozwu, a decyzje podejmuje niezależnie od woli powoda i w granicach zawartych w przepisie. Dodatkowo, prawdopodobnie do końca kwietnia, a być może nawet dłużej, sądy będą pracować w ograniczonym zakresie.
- Nie ma przeszkód co do skorzystania z klauzuli *rebus sic stantibus* w przypadku, gdy podmiot byłby objęty przepisami tzw. tarczy antykryzysowej, jednakże wykazanie przez stronę nadmiernej trudności w spełnieniu świadczenia, czy też groźby rażącej straty, mogłoby być bardzo utrudnione.
- Jak się wydaje, klauzula MAC w umowie kredytu może być interpretowana w sposób uniemożliwiający powołanie się na nadzwyczajną zmianę okoliczności przez kredytobiorcę.

Utrata płynności, prawo restrukturyzacyjne i prawo upadłościowe

Polskie przepisy prawa upadłościowego i restrukturyzacyjnego dają dłużnikom szereg rozwiązań.

- Niektóre działania mogą spowodować uznanie długu, a inne nie przynieść zamierzonego efektu, np. niezrealizowanie się przesłanek do wystąpienia obowiązku zgłoszenia upadłości, gdy problemy z płynnością mają charakter przejściowy.
- Obecnie rząd przygotowuje rozwiązania mające wydłużyć termin na zgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości przez dłużnika, który stał się niewypłacalny w związku z stanem zagrożenia epidemicznego albo stanem epidemii, do trzech miesięcy, zamiast dotychczasowych 30 dni.
- Opcją, w sytuacji utraty płynności, jest zawarcie umowy o dobrowolnym wstrzymaniu działań windykacyjno-egzekucyjnych (ang. *standstill agreement*).

Podkreśliśmy jednak, że opisane w tekście sytuacje są jedynie wybranymi przez autorów sytuacjami przykładowymi, jakie mogą mieć miejsce w kontekście aktualnych wydarzeń i wpływu na sektor finansowy.

Wspieramy w czasie kryzysu

Jeśli potrzebują Państwo porady prawnej w zakresie wpływu pandemii na Państwa biznes, nasz multidyscyplinarny zespół jest w pełnej gotowości do współpracy. Prosimy o kontakt na poniższy adres:

coronavirus@eversheds-sutherland.pl

Jeżeli Państwa firma działa za granicą i będą Państwo potrzebować wsparcia prawnego w konkretnym kraju, międzynarodowy zespół Eversheds Sutherland pozostaje do dyspozycji.

Webinaria i publikacje

Informacje o najbliższych webinarach oraz artykuły dotyczące wpływu epidemii na działalność biznesową znaleźć można na *naszej stronie* > >

Wiele istotnych informacji prawnych dotyczących innych państw znajduje się na uruchomionej przez Sutherland stronie *Legal Hub* >>